

Spišská Stará Ves bude mať svoju galériu

SPIŠSKÁ STARÁ VES

Už vo štvrtok 25. júla v Spišskej Starej Vsi slávnostne otvorí stálu expozíciu Tatranskej galérie – Galérie Ferdinanda Katonu, ktorú nájdete na Ulici SNP č. 45. Pod tento významný kultúrny počín za Magurou sa spoločnými silami podpísali Tatranská galéria v Poprade, Prešovský samosprávny kraj, mesto Spišská Stará Ves a Pavol Ovšonka.

Vzdať zaslúženú poctu významnému rodákovi nezištne inicioval Pavol Ovšonka a podarilo sa mu tak naplniť posledné želanie Ferdinanda Katonu, ktorým bolo mať vlastnú galériu. „Galéria Ferdinanda Katonu v Spišskej Starej Vsi je vyvrcholením niekoľkoročnej spolupráce s riaditeľkou Tatranskej galérie Annou Ondrušekovou, s ktorou som spolupracoval pri vydaní knihy o tejto významnej osobnosti našich dejín. Pripravili sme tiež výstavu, ktorá bola prezentovaná vo viacerých mestách

a logickým vyústením tohto snaženia bolo otvorenie samostatnej galérie. Na rekonštrukcii budovy, v ktorej galéria sídli, pracovala miestna firma a vyzdobil ju miestny umelec,“ konštatoval Pavol Ovšonka.

A kto vlastne Katona bol? Život a dielo Ferdinanda Katonu ovplyvnilo niekoľko okolností. V prvom rade domovské prostredie - najprv Džurkov, chudobná časť rodnej Spišskej Starej Vsi, a neskôr Kežmarok, kam sa s rodičmi presťahoval. Kežmarok Katona považoval po celý život za svoje otcovské rodné mesto, do Kežmarku sa vždy rád vracal a v tomto meste túžil mať svoje múzeum - galériu. Domovským prostredím v širšom zmysle mu bola drsno-krásna príroda Vysokých Tatier a okolitý spišský región. K Medžanskému Katona

■ Galériu slávnostne otvoria 25. júla.

prichádza v roku 1890 a s jeho pomocou získaval výtvarné vzdelanie. Brával ho so sebou na cesty do zahraničia a na svoj „medžanskovský“ spôsob ho

učil vidieť a zobrazovať svet. Mladý Katona, vtedy ešte Kleinberger, začal ešte študovať kreslenie podľa modelu na Uhorskom kráľovskom učilišti a na Ústave profesorov kreslenia v Budapešti. Jeho pedagógmi boli Júlis Greguss, Bertalan Székely a Karol Lotz. Medzi jeho spolužiakov patril aj Jozef Hanula, rodák z Liptovských Sliachov. Katona po skončení školy v roku 1890 vystavoval v Múcsarnoku a jeho práce sa stretli s priaznivým ohlasom u budapeštianskych výtvarných kritikov. Posmelený týmto malým úspechom odišiel do Paríža, kde si najprv privyrábal v prístave. Existenčné podmienky sa mu zlepšili, keď získal štipendium, a tak mohol pokračovať v štúdiu na Academia Julian v Paríži u profesorov Benjamina Constanta a Jeana-Paula Laurensa.

(Pokračovanie na 4. strane)

Spišská Stará Ves bude mať svoju galériu

(Dokončenie z 3. strany)

Z Paríža odišiel do Barbizony a odtiaľ do Londýna a Holandska, neskôr potom navštívil aj Rusko, kde sa zapojil v roku 1905 do revolúcie. Osamelo žijúci človek, maliar Ferdinand Katona, sa priatelil iba s niekoľkými ľuďmi, ale nevyhýbal sa svetu ani umeleckým konfrontáciám. Dôkazom toho je Katonova účasť na mnohých zahraničných výstavách, umeleckých salónoch a prehliadkach (Benátky, Paríž, Londýn, Amsterdam, Mníchov, Dusseldorf). Zo zahraničných ocenení, ktoré Katona získal, je potrebné spomenúť ocenenie Mention Honorable v Paríži (1901), Cena grófa Dionýza Andrásyho (1905), Strieborná medaila v Londýne (1908), Zlatá medaila v Budapešti (1910), Zlatá medaila Fichtenwald a Mention Honorable vo Varšave (1911). Katona vstúpil do umeleckého života pred koncom 19. storočia, teda v čase expanzie umeleckých prúdov a smerovaní. Svetom vládli symbolizmus, syntetizmus, luminizmus, impresionizmus a secesia.

Z Paríža sa Katona vrátil do Strážok, kde zotrval až do roku 1896. Potom žil striedavo na Slovensku a v Budapešti. Do Maďarska sa natrvalo presťahoval v roku 1899. Zlom v súkromnom živote a v tvorbe nastal po výstave v Mücsarnoku (1900), keď ako cenu získal štipendium na študijnú cestu do Anglicka, Belgicka a Holandska. Po návrate sa venoval maliarskemu zobrazeniu prírodných scenérií na južnom Slovensku, v oblasti Balatonu a Szolnoku. Súčasťou Katonovho umeleckého odkazu sú aj obrazy vytvorené technikou akvarelu a pastel, avšak hlavnú zložku tvorí maľba olejom a temperou na plátno, na drevo a preglejku. Katona nepoužíval vždy len kvalitný podkladový materiál, ale v dôsledku zlej finančnej situácie sa musel uspokojiť aj s málo kvalitným podkladom. Pre Katonu sú charakteristické obrazy malých rozmerov, monumentálna maľba u neho je skôr výnimkou. Katonu na začiatku tvorivého obdobia upúťali holandské prístavy, lode a odrazy

ich tvarov na hladine mora, ku koncu to zas boli atmosférické premeny, búrky, oblaky, svtania a západy slnka na rovinatom horizonte dolnozemskej krajiny. Tematicky mu však bola najbližšia podtatranská krajina a príroda Vysokých Tatier. Katona na svojich obrazoch ponúkal pohľady do lesných zátíší, pohľady na toky horských potokov a vodopádov a najmä pohľady na veľkolepé masív Vysokých Tatier z rôznych strán. Katonovi právom prináleží dôležité miesto v dejinách umenia Spiša a podtatranského regiónu.

„Tatranská galéria vlastní najviac Katonových diel, a preto za podpory ďalších priaznivcov umenia a donátora Pavla Ovšonku otvára v Spišskej Starej Vsi stálu expozíciu, venovanú tomuto autorovi. Pozostáva z jeho 50 olejomalieb a 30 kresieb. Sen Ferdinanda Katonu-Kleinbergera sa tak naplňa po 150 rokoch od jeho narodenia. Galéria bude do 30. septembra otvorená v pondelok až piatok od 10.00 do 17.00 h, v sobotu od 10.00 do 12.00 h a od 1. ok-

tobra do 30. apríla v pondelok až piatok do 11.00 do 15.00 h,“ uviedla riaditeľka Tatranskej galérie Anna Ondrušeková, ktorá sa postarala aj o kurátorskú koncepciu expozície.

Významne sa na otvorení galérie podieľalo aj mesto Spišská Stará Ves. Primátor Jozef Harabin nám v tejto súvislosti povedal: „Otvorenie tohto kultúrneho stánku, ktorý doteraz v našom meste chýbal, vnímam veľmi pozitívne. Galéria bude mať pravidelnú prevádzku. Otváracie hodiny sa trochu zmenia iba počas zimy. V priestoroch si svoje miesto našlo do 60 exponátov zo zbierok Tatranskej galérie, ale i od súkromných osôb. Otvoreniu galérie predchádzalo niekoľko šťastných náhod, ale aj veľké úsilie Pavla Ovšonku. Ten budovu kúpil od Slovenskej sporiteľne, ktorá v Spišskej Starej Vsi zatvorila svoju prevádzku. Budovu dal následne zrekonštruovať.“

Galéria Ferdinanda Katonu bude v Spišskej Starej Vsi slávnostne otvorená 25. júla o 15.00 h. (bel)